

**М. О. Гусєв**

*аспірант кафедри інформаційних  
технологій в архітектурі Київського національного  
університету будівництва та архітектури  
Науковий керівник: доцент, канд.арх. Лещенко Н.А.*

## **ДО ПИТАННЯ МОДЕЛЮВАННЯ ВІДКРИТОГО МІСЬКОГО ПРОСТОРУ**

**Анотація:** в статті розглядаються питання створення та існування публічного простору в сучасному місті. Розглядаються особливості відкритого громадського простору, а також основні параметри, які визначають якість суспільного простору. Особлива увага приділяється моделюванню відкритого міського простору та його розвитку у часі.

**Ключові слова:** відкритий простір міста, публічний відкритий простір, урбаністичний сценарій, громадська цінність, оснащення простору, архетип, просторове середовище, моделювання простору, дизайн середовища.

**Постановка проблеми.** Вільні відкриті простори в структурі міста найчастіше не є втіленням проектного рішення архітекторів і дизайнерів, а випадковий елемент, що стихійно виник в міському середовищі. Такі простори потребують максимальної уваги до їх організації та правильного цільового використання.

Зміни, що відбуваються в нашому суспільстві, впливають на всі сфери його життєдіяльності - зміни політичної та економічної ситуації спричинили перебудову просторового середовища міст. Міське середовище можна розглядати як систему відкритих і закритих просторів.

Процес швидкого освоєння нових територій і ущільнення історичного центру, породжує основну проблему сучасних міст - втрату *просторового відкритого* міського середовища. Дана проблема є наслідком реалізації масового житлового будівництва на периферії міста і впровадженням в історичне середовище не співмасштабних йому архітектурних об'єктів.

Сталий розвиток міст передбачає створення комфортного міського середовища, яке відповідало б функціональним та психологічним вимогам людей і естетичним категоріям сучасного дизайну архітектурного середовища. Організація або моделювання середовища з точки зору оптимального забезпечення способу життя і потреб людини і суспільства - одна з основних задач архітектури та дизайну. У статті акцент ставиться на моделювання

відкритих міських просторів, реконструкцію, благоустрій та естетичну організацію міського середовища. Саме тому питання моделювання відкритого міського простору є надзвичайно важливим і актуальним для вирішення загальноміських задач.

**Виклад основного матеріалу.** Відкритий простір міста, що оточує нас, впливає на самопочуття людини, його емоційний стан та формування як особистості. Одною з головних задач архітектури є створення умов для комфортної життєдіяльності людей. Це відбувається завдяки гармонійно організованому середовищу, кордонами якого в місті є будівлі та споруди. Надзвичайно важливе значення відкритий міський простір грає для соціальної адаптації людини. Наявність активно функціонуючого відкритого міського простору визначає привабливість та якість життя конкретного міського району.

Одна з важливих міських функцій - це створювати відчуття зручності і доброзичливості. Якщо люди приходять в центр тільки для того, щоб побути тут - погуляти, поговорити, відпочити, поспостерігати, зустріти когось і, якщо громадські місця дають можливість створювати жвавість, а також певний ступінь психологічного комфорту і безпеки, тоді можна вважати середовище міста досконалим і придатним до життя.

Однак одночасно складним і актуальним питанням сьогодення є те, що в містах часто існує "мертвий" відкритий суспільний простір, де представлена символічна фізична форма громадського місця, а необхідні функції і їх правильний зв'язок відсутні. Змінити існуючий стан можливо засобами дизайну, вводячи наповнення, передбачаючи сценарність ситуацій та прогнозуючи процеси діяльності.

Міський відкритий простір є дуже важливим і навіть вирішальним компонентом міської культури. Місця, що створені для соціального, політичного та економічного спілкування, тобто громадські простори міста, не виконують своїх функцій в повній мірі і втрачають свою роль, якщо життя міста ретельно не продумане і не організоване. Зміна суспільних просторів - площ, вулиць та інших елементів відкритого міського середовища відбувається безперервно і є одними з основних процесів в сучасному процесі урбанізації. Громадські відкриті міські простори повинні бути більшими, ніж просто просторами, що залишилися серед будівель і споруд, вони мають стати невід'ємним компонентом урбаністичного середовища, яке пов'язує минуле і майбутнє міста.

Досі не існує єдиного визначення для поняття відкритого міського простору. Його пов'язують з площею, фізичним об'ємом, середовищем або областю дії.

В даній статті під публічним відкритим міським простором слід розуміти частину міської території, що склалася завдяки природним, історичним,

культурним або соціальним впливам, яка створена у відповідності до домінуючої функції для вдоволення громадських потреб [1].

У структурі міста відкриті архітектурні простори повинні представляти собою систему просторів багатофункціонального призначення, яка буде служити для підвищення комфортності життєвого середовища міста та збагачення його зовнішнього вигляду.

Система просторів організовується відповідно до комплексу сформованих містобудівних та природних умов. На принципи формування системи опосередковано впливають форма міської структури і всі її елементи: архітектурно-планувальна структура міста, система громадських центрів міста, транспортна система, система громадського обслуговування, система зелених насаджень.

Організація просторової структури є першим етапом при організації відкритого архітектурного простору в міському середовищі. Структура є скелетом простору, який закладає його основні гармонізуючі властивості.

Публічний простір формується під дією функціональних та колективних потреб життя міста, що постійно змінюються в часі. Виникає «ланцюг» взаємозалежності та послідовності розвитку простору в часі: соціальна потреба диктує функцію, функція - об'єми, об'єми - конструкції та художній образ простору, використання цього простору призводить до усвідомлення суспільної значимості простору [5]. На стилістичні особливості організації та розуміння архітектурного простору впливають сучасні високі технології, які дозволяють створювати складні та привабливі форми та об'єми.

На основі вивчених теоретичних досліджень можна виділити основні параметри сучасних відкритих міських просторів – доступність (як фізична, так і економічна, вільний рівний доступ для жителів міста та його гостей), комфорт та безпека, громадська цінність та привабливість (залучення жителів міста до громадських просторів буде інтенсивнішим при збереженні історичної, архітектурної, естетичної та соціальної цінності), урбаністичний сценарій (функціональне зонування території, організація руху пішохідних та транспортних потоків, створення точок візуального сприйняття), багатофункціональність, благоустрій та оснащення простору [3,4].

Основним завданням перетворення середовища є оптимізація його естетичних та візуальних якостей. За ступенем візуального комфорту на першому місці стоїть історичне середовище, на другому історичне середовище з елементами сучасної забудови, далі – як середовище середини 20-го століття, тип забудови, з найнижчим показником характеризується відкрите міське середовище житлових районів і промислових зон. Стратегія організації відкритих архітектурних просторів визначається містобудівними особливостями

середовищного типу. Історичний досвід в організації гармонійних просторових утворень в поєднанні з базисною моделлю фізіологічних і психологічних особливостей сприйняття дає нам основу для моделювання простору.

Гармонізація середовища в процесі реорганізації ґрунтується на трьох принципах - збереження історичної спадкоємності, композиційної організації ландшафту і усунення зон дискомфорту.

Моделювання відкритого архітектурного простору будується на використанні виявлених в процесі теоретичного аналізу трьох головних композиційних прийомів організації простору - гармонізації, структурування, розвитку архетипів.

Міське середовище більшості міст відрізняється деякою дискомфортною - порушенням людського масштабу, невідповідністю метричних естетичних властивостей вулиць і площ їх функціональному використанню та вимогам створення комфортних умов для людини, перенасиченістю і не структурованістю інформаційно-рекламних елементів, непродуманістю рішень обладнання та експлуатації відкритих просторів міста в різні пори року і доби, поганою організацією середовища для різних вікових і соціальних груп людей, відсутністю елементарних зручностей для літніх і інвалідів.

Проаналізувавши тенденції формування відкритих просторів можна зробити висновок, що визначаючи активність потреб жителів міста можна здійснювати контроль процесу зміни життя у відкритих міських просторах, регулювати оновлення наповнення міського середовища та знаходити прийоми і способи збереження цінності середовища і його модернізації.

**Висновки.** Публічний відкритий простір міста є унікальним об'єктом та може стати центром тяжіння та залученням уваги місцевих жителів та гостей міста. Соціальна затребуваність здатна врятувати від поступового спустошення, може дати нове життя периферійним районам, дозволить активно розвивати такі простори в різних районах міста.

Відкритий міський простір щодня й подовгу оточує переважну більшість жителів міста, впливаючи на якість і образ їх життя. Він виступає в якості каталізатора соціальної взаємодії і спілкування, де людина може вийти за рамки своєї повсякденності і віртуального світу. Це місце, яке об'єднує людей і формує їх соціокультурне сприйняття.

## Література:

1. Ан А. Л. Роль громадського простору в муніципальних утвореннях. Питання державного і муніципального управління. - М.: Вища школа економіки, 2012. № 1.
2. Гельфонд А. Л. Громадська будівля і суспільний простір. Дуалізм відносин.- М.: РААБН Academia. Архітектура і будівництво, 2015.
3. Кадиров Т. Е. Громадські простори: феномени, тенденції і процеси. – Казань, Известия КГАСУ, 2014.
4. Пучков М. В. Місто і городяни: громадські простори як модератор поведінки Людей. - Єкатеринбург, Архітектон, 2014.
5. Ауров В. В. Архітектурний простір. - М., Архітектура і будівництво Росії, 2016.

## Аннотация

В статье рассматриваются вопросы создания и существования публичного пространства в современном городе. Рассматриваются особенности открытого городского пространства, а также основные параметры, которые определяют качество общественного пространства. Особое внимание уделяется моделированию открытого городского пространства и его развитию во времени.

Ключевые слова: открытое пространство города, публичное открытое пространство, урбанистический сценарий, общественная ценность, оснащение пространства, архетип, пространственная среда, моделирование пространства, дизайн среды.

## Annotation

The article considers issues around the creation and existence of a public space in a modern-day city. The features of the open urban space, as well as the main parameters that determine the quality of public space are considered. Particular attention is paid to modeling the open urban space and its development over time.

Keywords: open space of the city, public open space, urban scenario, social value, space equipment, archetype, spatial environment, space modeling, environment design.